

~СЕКЦІЯ 2~

**Моніторинг адміністративного та цивільного
законодавства у сфері протидії насильству в сім'ї та
шляхи його удосконалення**

**~Фізичне насильство: адміністративний та кримінально-
правовий аспекти~**

Габуда А.С., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та оперативно-розшукової діяльності Прикарпатського факультету Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини є насильство в сім'ї. Ця проблема, сьогодні, не втрачає своєї актуальності і в українському суспільстві.

Прийняття законодавчої бази у сфері попередження насильства в сім'ї свідчить про винесення цього питання з розряду приватної проблеми родини на державний рівень. Проте, здійснюючи заходи з попередження насильства в сім'ї, протидії та запобігання будь-яким його проявам у суб'єктів правозастосовної практики нерідко виникають труднощі у службовій діяльності через недосконалість норм, що підлягають застосуванню. До таких відноситься і ст. 173-2 КУпАП. Відповідно до частини першої цієї норми, вчинення насильства в сім'ї – це умисне вчинення будь-яких дій фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо) ... [1, с.125-126].

До дій, які входять у склад цього правопорушення, законодавець відніс застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних ушкоджень. Однак, будь-яке насильство, у тому числі і

фізичне підпадає під дію Кримінального кодексу України. З цього випливає, що за одні і ті ж дії передбачені різні види відповідальності: адміністративна та кримінальна, що створює колізію норм цих галузей права.

Оскільки «насильство» відноситься до термінологічного апарату, яким оперує закон про кримінальну відповідальність, то необхідно звернутись до розробок у цьому напрямі науки кримінального права та положень КК України.

У доктрині кримінального права більшість науковців одностайні у тому, що насильство може бути фізичним або психічним [2, с. 123; 3, с. 76; 4, с. 9]. Фізичним насильством визнається таке, що супроводжується будь-яким впливом на тканини потерпілого чи на його волю. Воно може проявлятися у нанесенні ударів, побоїв, заподіянні тілесних ушкоджень, обмеженні або позбавленні волі [2, с. 123].

У кримінальному законодавстві терміни «насильство» та «погроза його застосування» зустрічаються у статтях 129, 157, 161, 162, 174, 294, 424 431, 433 КК, але поняття цих категорій вони не розкривають.

Формулюючи склад злочину, передбачений ст. 126 КК «Побої і мордування», законодавець умісне завдання удару, побоїв або вчинення інших дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, відносить до насильницьких.

У статтях 152, 153 КК зазначається, що згвалтування та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом вчиняється із застосуванням фізичного насильства або погрози його застосування.

У ч. 2 ст. 180 КК прямо вказується на примушування священнослужителя шляхом фізичного або психічного насильства до проведення релігійного обряду. Тобто у цій нормі безпосередньо відзначено, що перешкоджання здійсненню релігійного обряду вчиняється із застосуванням насильства, яке законодавець поділяє на два види: фізичне і психічне.

У деяких нормах насильство класифікується за ступенем

небезпечності для життя та здоров'я особи (ч. 2 ст. 186, ч. 2 ст. 278, ч. 2 ст. 289, ч. 2 ст. 308, ч. 2 ст. 312, ч. 2 ст. 355 КК).

Таким чином, насильством, слід визнати умисні протиправні дії, які характеризуються впливом на тіло особи або її свободу, що здійснюється всупереч волі потерпілого і викликає фізичний біль, психічні страждання, інші негативні зміни в їх організмі. До таких дій необхідно віднести позбавлення можливості обирати місце перебування на власний розсуд, умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень.

Наведене дозволяє стверджувати, що будь-які дії, які характеризуються впливом на тіло особи або її свободу, що здійснюється всупереч волі потерпілого і викликають фізичний біль, психічні страждання, інші негативні зміни в їх організмі, а також їх наслідки у вигляді легких та середньої тяжкості тілесних ушкоджень охоплюються терміном «фізичне насильство». За такі дії наступає кримінальна відповідальність відповідно до норм, проаналізованих у даному дослідженні. З цього випливає, що ч. 1 ст. 173-2 КУпАП в частині, яка стосується застосування фізичного насильства потребує змін.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами та допов. станом на 01 вересня 2012 року : (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; 2012. – 260 с.

2. Осадчий В.І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності [монографія] / В. І. Осадчий. – К. : Атіка, 2004. – 336 с.

3. Залялова І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Залялова Ірина Миколаївна. – Д., 2006. – 186 с.

4. Давидович І.І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / І. І. Давидович. – Київ, 2007. – 14 с.